

Fővárosi Ítéltábla
5.Pf.20.866/2019/6/II.

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Szepesházi Péter ügyvéd (1033 Budapest, Huszti út 35. fszt. 127.) által képviselt

( ) felperesnek – a l
ügyintéző: ( ) ügyvéd) által
képviselet ERSTE Bank Hungary Zrt. (1138 Budapest, Népfürdő u. 24-26.) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indult perében a Fővárosi Törvényszék 2017. április 21. napján meghozott 34.G.43.692/2016/8. számú ítélete ellen a felperes részéről 9. sorszámon előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

Ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és megállapítja, hogy a peres felek között 2006. augusztus 1. napján létrejött kölcsönszerződés I.2. pontjának harmadik és negyedik bekezdésében foglalt, valamint a VIII.12. pontjában írt feltétele érvénytelen.

A felperest az elsőfokú bíróság által megállapított perköltség térítése alól mentesíti, és az alperest kötelezi, hogy fizessen meg 15 napon belül a felperesnek 38.100 (harmincnyolcezer-száz) forint együttes első- és másodfokú perköltséget és térítsen meg az államnak külön felhívásra 84.000 (nyolcvannégyezer) forint le nem rótt kereseti és fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A felperes keresetében az alperessel 2006. augusztus 1. napján megkötött kölcsönszerződés I.2. pontjában írt, a közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítványra vonatkozó feltétel tisztességtelenségének megállapítását kérte a Ptk. 209/A. §-a és a 18/1999. (II. 5.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 1. § (1) bekezdés b) és j) pontja alapján.

Az alperes kérte a kereset elutasítását és a felperes perköltségben való marasztalását.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította, és kötelezte az alperes perköltségének viselésére. Indokolásában megállapította, hogy a támadott kikötés a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontja alapján nem minősülhet tisztességtelennek, mert a felperes teljesítésének szerződésszerűségét az alperes a Ptk. 525. §-ából következően egyébként is jogosult megítélni. A Hpt. szabályaira utalással kifejtette, hogy az ügyfél tartozásának nyilvántartása az alperes számára nem jogosultság, hanem kötelezettség, a saját nyilvántartásának helyességét pedig maga köteles bizonyítani. A felperes nincs elzárva attól a lehetőségtől, hogy az alperesi elszámolás helyességét kifogásolja, azzal szemben jogorvoslattal éljen. A Vht. 23/C. §-a és a Kjt. 142. §-a alapján megállapította, hogy nem a közjegyzői ténytanúsítvány,

hanem a közjegyzői okiratba foglalt megállapodás ténye alapozza meg a záradékolás lehetőségét. Mindezek alapján a feltétel a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés j) pontja alapján sem tisztességtelen.

Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen kérte az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a kereseti kérelemnek helyt adó döntés meghozatalát, míg másodlagosan kérte az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és újabb határozat hozatalára történő utasítását. Előadta, hogy az elsőfokú bíróság az ítéletében a felperes jogi érvelését nem cáfolta és indokolási kötelezettségét megsértette. Előadta, hogy a perbeli szerződés I.2. pontja megfordítja a bizonyítási terhet abban az esetben, ha az adós a bank által vezetett nyilvántartásban foglaltakkal nem ért egyet, ezért e feltétel a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés j) pontja alapján tisztességtelen. A perbeli kikötés alapján a felperes alávetette magát a bank által vezetett nyilvántartásokban foglalt adatoknak, amellyel lemondott annak lehetőségéről, hogy vita esetén kétségbe vonja a bank által meghatározott tartozás összegét. A perbeli kikötés és saját nyilvántartásai alapján meghatározott összeget a bank jogosult közjegyző előtt közokiratba foglaltatni, amelyet a Vht. 21. § (1) bekezdése alapján végrehajtási záradékkal lehet ellátni. Ez azzal a következménnyel jár, hogy a felperes az így vele szemben megindított végrehajtási eljárást megszüntetni, illetve korlátozni csak akkor tudja, hogy ha a bankkal szemben indított perben a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint bizonyítja a Pp. 369. § b) pontjában foglaltakat. Miután a perbeli kikötés alapján kizárólag a bank nyilvántartása tekinthető hitelesnek a felperes tartozása összegének meghatározásakor, így az feljogosítja a bankot arra, hogy kizárólag a saját nyilvántartásai alapján állapítsa meg, hogy a felperes teljesítését szerződésszerűnek fogadja-e el, ebből következően a kikötés a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontjába is ütközik. A felperes hivatkozott továbbá arra, hogy a közjegyzői ténytanúsítvány kiállítása során a közjegyzőnek be kell tekintenie az alperes nyilvántartásaiba, könyveibe, és meg kell állapítania, hogy az ott szereplő adatok helyesek-e, illetve megfelelnek-e az ÁSZF-nek és a felek között létrejött szerződésben foglalt feltételeknek. A banki nyilvántartásban szereplő adatok, amelyek a felperesre vonatkoznak, ugyanakkor banktitoknak minősülnek, amelyeket a Hpt. 51. § (1) bekezdése szerint csak szigorú feltételek esetén lehet harmadik személynek kiadni. A közjegyzőnek azonban nincs ilyen törvényi felmentése, a ténytanúsítvány kiállítása nem tartozik a Hpt. 51. § (1) bekezdés b) pontja alá sem, mert az csak a hagyatéki eljárás esetében tartalmaz ilyen kivételt. A Hpt. 51. § (1) bekezdés c) pontja csak lejárt követelés érvényesítése esetében ad lehetőséget a banknak az adatok kiadására, ehhez képest a perbeli szerződési feltétel kifejezetten a mindenkor fennálló kölcsön- és járulék tartozás kifejezést használja. A szerződési feltétel tehát sérti a banktitokra vonatkozó szabályokat, ennél fogva jogszabályba ütközik és ebből következően is semmis. A feltétel abból az okból is tisztességtelen, mert az adós a közjegyzői okiratban olyan tartozás fennállását ismerte el előre, amely a közjegyzői okirat keletkezésekor még nem állhatott fenn.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében kérte az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását és a felperes perköltségben való marasztalását. Kiemelte, hogy a bank jogosultsága a közvetlenül bírósági végrehajtásra nem a támadott rendelkezésből, hanem a kölcsönszerződés közjegyzői okiratba foglalásából fakad. A perbeli kikötés valójában semmilyen, a fogyasztókra hátrányos eltérést nem jelent a végrehajtási záradékkal ellátott okiraton alapuló közvetlen bírósági végrehajtás jogszabályi előírásaihoz képest, a kikötés valójában ezeknek a szabályoknak a szerződésbe való átültetésére irányul. A kikötés a Vht. 21. § (1) és (2) bekezdésével, illetve a jelenleg hatályos 23/C. § (1) és (2) bekezdésével, valamint a Kjt. 111. és 112. §-aiban foglalt szabályokkal összhangban álló rendelkezést tartalmaz, így a Ptk. 209. § (6) bekezdése alapján nem minősülhet tisztességtelennek. Az adós a kölcsönszerződés közjegyzői okiratba foglalásával a közjegyző előtt kötelezettséget vállalt a kölcsönszerződés teljesítésére, és ezzel a bankot közvetlen bírósági végrehajtás megindítására jogosította fel. A ténytanúsító okiratra a Vht. 23/C. § (2) bekezdése folytán van szükség annak érdekében, hogy az a végrehajthatósághoz szükséges feltétel vagy időpont bekövetkezését tanúsítsa. A banknak mint hitelezőnek bármikor lehetősége van a banki felmondás tényéről és az általa nyilvántartott adatokról a

közjegyzőnél ténytanúsítvány kiállítását kezdeményezni. A vitatott kikötés tehát a bank mint hitelező a jogszabályban biztosított jogosultságát rögzíti akként, hogy a bank által vezetett nyilvántartások tartalmát a közjegyző megállapítsa és ténytanúsítványban rögzítse. A közjegyzői okiratba foglalt ténytanúsítvány a Kjt. 112. § (2) bekezdése szerint közokirat, amelyhez a Pp. 195. § (1) bekezdésében meghatározott bizonyító erő fűződik, vagyis teljesen bizonyítja az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát. Ezzel szemben a bizonyítási teher eleve a fogyasztót terheli, az nem fordul meg. A támadott kikötés semmilyen rendelkezést nem tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a ténytanúsítványban foglaltakat az ügyfél utóbb ne vitathatná. Amennyiben az adós a végrehajtási záradékkal ellátott okiraton alapuló követelést alaptalannak tartja, végrehajtás korlátozása, illetve megszüntetése iránti pert indíthat, amelyben minden vitás kérdést felvethet, így a követelés jogalapját is vitathatja. A Pp. 164. § (1) bekezdése alapján a végrehajtás megszüntetése iránti perben egyébként is az adóst terhelné a banki nyilvántartással szemben annak a bizonyítása, hogy az abban rögzítettekkel szemben más összegű teljesítéssel élt.

A vitatott kikötés nem ütközik a Korm. rendelet felperes által hivatkozott pontjaiba sem. Megállapítható, hogy a kikötés nem a szerződés rendelkezéseinek értelmezésére, és nem az adós teljesítése szerződésszerűségének megállapítására vonatkozik, így a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdésének a) és b) pontja a kikötésre nem alkalmazható. A feltétel a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdésének i) pontját sem sérti, mivel nem zárja ki és nem is korlátozza a fogyasztó igényérvényesítési lehetőségeit.

A perbeli szerződési feltétel alkalmazása azért is indokolt, mert a bank a Hpt. kógens előírásai alapján egyébként is köteles a kölcsönre vonatkozó adatok folyamatos és naprakész vezetésére. Az alperes hivatkozott továbbá a korábban hatályos, a hitelezési kockázat kezeléséről és tőkekövetelményéről szóló 196/2007. (VII. 30.) Korm. rendelet 115. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt kógens jogszabályi rendelkezésre, valamint a Basel II. Validációs Kézikönyvben meghatározott követelményekre, amelyek a közvetlen végrehajthatóság követelményét fogalmazták meg a bankokkal szemben a zálogjoggal biztosított követelések vonatkozásában. Az alperes utalt továbbá a Kúria eseti döntésére, amelynek értelmében a tanúsítvány kiállítását a bank a perbeli szerződéses kikötés hiányában is kérhetné, így ennek és a végrehajtási eljárás lefolytatásának a perbeli kikötés nem feltétele.

Az ítéltábla a Pp. 152. § (2) bekezdése alapján a per tárgyalását az Európai Unió Bírósága (EUB) előtt C-34/18. szám alatt megindított előzetes döntéshozatali eljárás befejezéséig felfüggesztette.

A folytatódó eljárásban az alperes előkészítő iratában előadta, hogy az EUB ítélete szerint az alperes a szerződésben jogszerűen alkalmazta a közjegyzői ténytanúsítványra vonatkozó szerződési feltételt, és nem zárta el a felperest annak lehetőségétől, hogy a tanúsítványban rögzített tényeket vitassa és ennek érdekében jogi eljárást kezdeményezzen.

A felperes előadta, hogy a kereseti kérelmét akként kell érteni, hogy a kölcsönszerződés I.2. pontjának harmadik és negyedik bekezdésében foglalt feltétellel együtt az azzal összefüggő tartalmú VIII.12. pontjában írt feltétel tisztességtelenségének megállapítását is kéri.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét teljes terjedelemben bírálta felül, mert annak fellebbezés hiányában jogerőre emelkedett rendelkezése nem volt [Pp. 228. § (4) bekezdés].

A felperes fellebbezése alapos.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, azt az ítéltábla annyiban egészíti ki, hogy a felek között létrejött szerződés VIII.12. pontja szerint a bank által nyújtott kölcsön és járuléki mindenkori összegének megállapítására a bank könyvei és nyilvántartása irányadó.

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság döntésével és annak jogi indokaival nem értett egyet.

A perbeli jogvita elbírálása során a 93/13/EGK irányelv (a továbbiakban: Irányelv) rendelkezéseiből és az azt értelmező EUB ítélkezési gyakorlatából kellett kiindulni. Az uniós jog elsőbbségének elvéből következően a hazai jogot az uniós jog hatékony érvényesülése érdekében az uniós joggal összhangban kell értelmezni (EUB C-14/93. „von Colson” ítélet). Az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban kifejtett álláspontja a tagállami bíróság számára kötelező jelleggel magyarázza és pontosítja az uniós jogszabály jelentését és terjedelmét, ahogy azt annak hatálybalépésétől kezdődően értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna (C-92/11. „RWE Vertrieb” ítélet 58. pont). Az EUB joggyakorlatából a nemzeti bíróságok azon kötelezettsége következik, hogy az uniós jog alkalmazását igénylő ügyben – mint amilyen a perbeli – meg kell vizsgálniuk a hazai jognak az uniós joggal való összhangját, és az összhangot szükség esetén értelmezéssel maguknak kell megteremteniük. Az EUB ítéleteit a tagállami bíróságok ugyanakkor autonóm módon értelmezik (C-118/17. „Dunai” ítélet). Az ítéltábla az EUB ítéleteinek értelmezése során a Bizottság 2019/C 323/04. számú Közleményében foglaltakat vette alapul.

Az EUB C-34/18. „Lovasné” ítélete szerint a perbeli szerződési feltétel tisztességtelensége az Irányelv helyes értelmezése mellett két esetben merül fel, amelyek fennállásáról a nemzeti bíróságnak kell döntenie. Egyrészt akkor, ha a nemzeti jog az Irányelv mellékletének 1. pont q) alpontja szerinti és a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés j) alpontjában foglalt feltételt minden további vizsgálat nélkül tisztességtelenségnek minősíti feltéve, hogy a perbeli feltétel ezen alpont hatálya alá tartozik (ítélet 48. pont), másrészt akkor, ha az egyébként ezen alpont alá tartozó feltétel alkalmas annak a lehetőségnek a megteremtésére, hogy az alperes erre a feltételre tekintettel a szerződéses kötelezettségekkel kapcsolatos jogvitát véglegesen lezárja, és ezért a feltétel kizárja vagy gátolja a fogyasztó jogainak érvényesítését (ítélet 57. pont). Megjegyzi az ítéltábla, hogy az Irányelv mellékletének 1. pont q) alpontja a fogyasztói jogok érvényesítését kizáró vagy korlátozó feltételt általánosságban minősíti olyanként, amely tisztességtelen lehet, és a jogkorlátozás példaként hozza fel, ha a szerződési feltétel olyan bizonyítási terhet ró a fogyasztóra, amelyet az alkalmazandó jog értelmében egyébként a másik szerződő félnek kellene viselnie. Ezzel szemben a Korm. rendelet egyfelől a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára megváltoztató, másfelől a fogyasztói igényérvényesítést kizáró vagy korlátozó feltételt önálló tisztességtelenségként értékeli.

Az viszont nem kétséges, hogy a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés j) pontja a bizonyítási terhet a fogyasztó hátrányára megváltoztató feltételt minden további vizsgálódás nélkül tisztességtelenségnek minősíti. Az Európai Bizottság Irányelv értelmezésére és alkalmazására vonatkozó iránymutatásról szóló közleményének 2. számú melléklete szerint a Korm. rendelet a maga egészében az Irányelvben foglaltaknál szigorúbb szabályokat foglal magában. A Kúria 1/2018. gazdasági elvi határozata is – az EUB fentiekben jelzett ítéletével összhangban – azt az álláspontot tükrözi, hogy amennyiben a szerződési feltétel a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés j) pontjának megfelelne, úgy minden további vizsgálat nélkül tisztességtelenségnek minősülne. Az elvi határozat azzal az indokkal zárta ki az e pontnak való megfelelést, hogy a szerződési feltétel nem minősül a Ptk. 242. §-a szerinti tartozáselismerésnek, ezért a bizonyítási terhet sem fordítja meg.

Az ítéltábla azzal az érveléssel egyetért, hogy a szerződési feltétel nem minősül tartozáselismerésnek, hiszen a kölcsönszerződés alperes általi teljesítése előtt a felperes típusos, azaz a Ptk. 242. §-ának megfelelő, egyoldalú, címzett és a tartozását összegszerűen is elismerő nyilatkozatot nem tehetett és nem is tett. Ilyen, az elvi határozatban foglalt szempontoknak mindenben megfelelő, az összeget is magában foglaló nyilatkozat egyébként általános vagy egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel formájában biztosan nem is tehető, így tisztességtelen sem lehet. A perbeli szerződési feltétel azonban nem is már fennálló tartozást elismerő tartalmú, hanem a jövőben keletkező felperesi tartozás meghatározásának mikéntjét (az alperes nyilatkozatával) és módját (közjegyzői okirattal) fogadja el

benne magára nézve kötelezőnek a felperes. Amennyiben pedig az alperes az e feltétel szerinti módon egyébként a nemzeti jog szabályai alapján nem tudná bizonyítani a követelését, úgy a feltétel a bizonyítási terhet a fogyasztóra hátrányosan, azt rá átfordítva határozza meg.

A bizonyítási teher alakulását a szerződési feltétel hiányában alkalmazandó nemzeti jogszabályokhoz képest kell vizsgálni. Az Irányelv a melléklet 1. pont q) alpontjának szövegéből következően abból indul ki, hogy ezek a jogszabályok megállapodással, adott esetben általános vagy egyedileg meg nem tárgyalt feltétellel felülírhatóak. Amennyiben ez tilos lenne, úgy az ilyen tartalmú szerződési feltétel nem tisztességtelen, de jogszabályba ütköző és mint ilyen szintén semmis lenne [Ptk. 200. § (2) bekezdés]. Az ítéltábla álláspontja szerint a magyar jogban semmi nem tiltja, hogy a szerződő felek jövőben felmerülő tények meghatározásának, tisztázásának módjában megállapodjanak vagy a bizonyítási terhet meghatározó szabályokat egyébként megállapodással felülírják. A Ptk. 242. § szerinti tartozáselismerés mint anyagi jogi, egyoldalú címzett jognyilatkozatban megnyilvánuló jogügylet léte ezt önmagában is alátámasztja, hiszen ez a Pp. 164. § (1) bekezdését írja felül. Ez utóbbi jogszabályhely szerint egyébként is csak általában kell annak bizonyítania a per eldöntéséhez szükséges tényeket, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valónak fogadja el. Ez azt jelenti – miután a kivételi kör nincs meghatározva –, hogy mind jogszabály, mind a felek megállapodása eltérő helyzetet teremthet. A Pp. 3. § (2) bekezdésében megfogalmazott rendelkezési elvből pedig az következik, hogy a bíróság a feleknek a bizonyítás mikéntjére vonatkozó egybehangzó nyilatkozatához is kötve van, attól – kivéve, ha érvénytelen – nem térhet el. A Vht. 9. §-a a Pp.-t kiegészítő jelleggel a végrehajtási nemperes eljárásban is alkalmazandóvá teszi, amelyből következően akár a peres, akár a nemperes végrehajtási eljárásban jelentősége van a bizonyításra vonatkozó, a bizonyítási terhet érintő megállapodásnak.

A bizonyítási teher akkor fordul meg, ha a perbeli szerződési feltételre figyelemmel az alperes által a kölcsönkövetelés érvényesítése iránt esetleg indítandó perben annak ellenére sem az alperest terhelné a bizonyítási kötelezettség, hogy egyébként az ő érdekében állna a követelés létének és összegének a bizonyítása [Pp. 164. § (1) bekezdés]. Ha ennek a kötelezettségének az alperes nem tenne eleget, a Pp. 3. § (3) bekezdése alapján a kereset elutasításának lenne helye. A követelés összegének bizonyítása felperesként kizárólag és egyedül a jelen ügy alperesét, mint felperest terhelhetné. Bizonyításra a Pp. 163. § (2) bekezdéséből következően akkor van szükség, ha a kereseti követelést az adott ügy alperese, az adós, vagyis jelen per felperese vitatná. Miután az ellenkérelem a Pp. 139. §-a szerint az annak alapjául szolgáló tényeket és bizonyítékokat is magában foglalja, ez utóbbiak határozzák meg a bizonyítási eljárás kereteit. Ha a kölcsönkövetelés megfizetése iránti per alperese azt állítja, hogy a kölcsönt visszafizette, úgy ezt mint az ő érdekében álló és a részéről igazolható tényt neki kell bizonyítania. Ha viszont azt állítja, hogy a követelés csak részben áll fenn, mert például a fizetési kötelezettségét befolyásoló szerződési feltételek egy része tisztességtelen, ezért semmis, nem ő köteles alperesként bizonyítani, hogy milyen mértékű a tartozása, hanem a felperes, hiszen változatlanul az ő érdekében áll az alperes felperesi követelésben való marasztalása. Ugyanazon tényre – a követelés összegére – egyszerre nem terhelheti a bizonyítási kötelezettség mindkét ellenérdekű felet. Ez egyrészt azért kizárt, mert a bizonyítatlanság következményét a Pp. 3. § (3) bekezdéséből következően csak az egyik irányban, mégpedig a felperes keresetének elutasításával lehet levonni. A nem a valós összegre előterjesztett kereseti követelés nem lehet azért alapos, mert annak helyes, de eltérő összegét az alperes nem bizonyította. Másrészt azért sem terhelheti a bizonyítási kötelezettség egyszerre ugyanazon tényre mindkét felet, mert a bizonyítás kereteinek meghatározásához szükséges ellenkérelem előterjesztése a bizonyítási kötelezettséget nem fordítja meg, ugyanis e kötelezettség címzettjét az érdekeltség alapján kell meghatározni és a kereset vonatkozásában az alperes érdekelt nem lehet.

A perben a Pp. 190. § (1) bekezdéséből következően éles különbség van a fél tényállítása és annak okirati bizonyítása között. A bírósági tárgyalásról felvett jegyzőkönyv mint közokirat csupán a felek tényállításainak tartalmát igazolja, de azok helytállóságát már nem támasztja alá. Fel sem merülhet

tehát, hogy a tényállítás bizonyított tényé válik azáltal, hogy azt a bíróság közokiratba foglalja. Ehhez hasonlóan a Kjtv. 111-119. §-aihoz fűzött miniszteri indokolás rögzíti, hogy „Az olyan közjegyzői okirat, amely valakinek a nyilatkozatát tartalmazza, azt bizonyítja, hogy a nyilatkozatot a közjegyzői okiratban meghatározott személy megtette, mégpedig akkor, ott és olyan módon, ahogyan az a közokiratban van. Azt azonban, hogy a nyilatkozat tartalma megfelel-e a valóságnak, vagy sem, adott esetben a bíróság szabad mérlegeléssel állapítja meg.” A perbeli szerződési feltétel éppen azt a célt szolgálja, hogy az alperes mentesüljön a saját tényállítása valóságtartalmának bizonyítása alól. A felperes ugyanis a szerződési feltétel útján előre kötelezettséget vállal arra, hogy a tartozására vonatkozó hitelezői nyilatkozat tartalmát bizonyított tényként fogadja el. Ha ezt a nyilatkozatot közjegyzői okirat (tanúsítvány) rögzíti, úgy ez a közokirat már nem csak a nyilatkozat megtételének és tartalmának, hanem a helyességének is a bizonyítéka, azzal szemben a Pp. 195. § (6) bekezdése alapján a bizonyítási kötelezettség a fogyasztót terheli. Ez a kötelezettség nem a közokirati formából magából, hanem az általa bizonyított tények körének a szerződési feltétellel való jelentős kibővítéséből adódik. A közjegyzői okirat a Pp. 195. § (1) bekezdésében írt vagylagos lehetőségek közül a szerződési feltétel hiányában csak azt bizonyítaná, hogy a saját kölcsönkövetelésére az alperes milyen tényállítást, azaz nyilatkozatot tett, de a nyilatkozat valóságát egyáltalán nem támaszthatná alá. Ez utóbbi körre való kiterjesztés révén tehát a peres eljárásban a bizonyítási teher a nemzeti jog egyébként alkalmazandó szabályaihoz képest megfordul.

Amennyiben az alperes hitelezőként végrehajtási záradék kibocsátása útján végrehajtási eljárást kezdeményez, úgy ebben a nemperes eljárásban is alkalmazni kell a Pp. rendelkezéseit (Vht. 9. §). Amennyiben a végrehajtási záradék kibocsátását kérő hitelező a Vht. 23/C. § (1) és (2) bekezdésében, illetve az azonosan rendelkező, a Kjtv. 112. § (1) és (2) bekezdésében előírt konjunktív jogszabályi feltételek bármelyikének a teljesítése alól már előre, a szerződéskötéskor a perbeli szerződési feltétel útján mentesül, a bizonyítási teher szükségképpen a fogyasztó felperes hátrányára fordul meg. Ebben az esetben ugyanis a végrehajtás elrendelését követően a felperesre hárul a bizonyítás, akár a végrehajtási jogorvoslat igénybevételekor, akár érvénytelenségi per indítása esetén neki kell azt igazolni: adott összegre nem állt fenn a végrehajtás elrendelésének valamennyi feltétele. A konjunktív jogszabályi előírások teljesülését a végrehajtást kérő alperesnek kellene a perbeli szerződési feltétel hiányában mindenre kiterjedően igazolnia. A szerződési feltétel alkalmazása mellett viszont a konjunktív jogszabályi feltételek valamelyikének a hiányát az adós felperesnek kell alátámasztania.

Az ítéltábla álláspontja szerint a végrehajtási záradék kibocsátásához megkövetelt jogszabályi előírások nem teljesülnének a perbeli feltétel nélkül azáltal, hogy a hitelezői felmondást és a felmondással egy összegben esedékessé tett tartozás összegét tartalmazó, az adósnak kézbesített közjegyzői okirat rendelkezésre áll. A Vht. 23/C. § (1) bekezdés c) pontja szerint végrehajtási záradékkal akkor láthatná el a közjegyző az okiratot, ha az tartalmazná a kötelezettség tárgyát, mennyiségét (összegét) és a jogcímét. Azon túlmenően, hogy a kölcsöntartozás felmondáskori összegére a közokiratba foglalt szerződésből még csak következtetni sem lehet, a közokirati formában létrejött szerződés nem az adós tartozását, hanem éppen az adós követelését támasztja alá, hiszen a folyósítási feltételek bekövetkezése esetén a kölcsönszerződés teljesítését ő követelheti. A kölcsönszerződés adósa ellen végrehajtás olyan ügyleti okirat alapján nem indulhatna, amelyből az ő vonatkozásában nem tartozás, hanem követelés következik. Az előbb idézett jogszabályhely Alaptörvény 28. cikkének megfelelő értelme csak az lehet, hogy a közjegyzői okirat a követelés összegét egyben bizonyítsa is, és ne pusztán a hitelező nyilatkozataként tartalmazza azt. Ezt támasztja alá a Vht. 20-23. §-aihoz fűzött miniszteri indokolás is, amely szerint „A javaslat is hasznosítja ezt a szabályozási módot (a záradékolással induló végrehajtást) az olyan esetekre nézve, amelyekben a követelés fennállását egyes okiratok nagy mértékben valószínűvé teszik.” A hitelező nyilatkozata alapján viszont nem lehet nagy mértékben valószínű a követelés összecszerúsége. Bizonyított tényé ez az összeg csak a perbeli szerződési feltétel révén válik. A Vht. 23/C. § (2) bekezdése értelmében ha a kötelezettség feltételnek vagy időpontnak a bekövetkezésétől

függ, a végrehajtáshoz az is szükséges, hogy a feltétel vagy az időpont bekövetkeztét közokirat tanúsítsa. A hátralékos teljes kölcsöntartozás attól feltételezeten válik egy összegben esedékessé, hogy a felmondástól mint alakító jogtól várt kötelelemmegszüntető hatás ténylegesen be is következett. A felmondás adóshoz való megérkezésének időpontját alátámasztó közokirat ezt nem igazolja. Az a szerződési feltétel viszont, amelyben az adós előre elismeri a mindenkori, tehát egyebek között a felmondást követő, alperes által közölt tartozásának a helyességét, viszont alkalmassá teszi a felmondást és a követelés összegét tartalmazó közjegyzői okiratot arra, hogy a felmondás megérkezésével a (2) bekezdésben írtak teljesülését is alátámassza.

Kiemeli az ítéltábla, hogy a végrehajtási záradék kibocsátásához nem csak a Vht., illetve Kjtv. fentebb idézett szabályainak, hanem a Kjtv.-ben a közjegyzői okiratokkal szemben előírt elvárásoknak is teljesülniük kell. A Kjtv. 131. § (1) bekezdése szerint nem tekinthető közokiratnak az az okirat, amelyet a közjegyző a 12. §-ban, valamint a 120-129. §-okban foglaltak megsértésével, illetve elmulasztásával készített. A Kjtv. 147/A. §-a pedig úgy rendelkezik, hogy nem tekinthető közokiratnak az a tanúsítvány, amelyet a közjegyző a 136-147. §-okban foglaltak megsértésével készített. Ahhoz, hogy a végrehajtási záradék kibocsátására sor kerülhessen, a közokirati forma elengedhetetlen.

A Kjtv. 111. § (1) bekezdése szerint kétféle közjegyzői okirat van: az ügyleti és a ténytanúsító okirat. A 113. § szerint mindkettővel szemben követelmény, hogy az a valóságnak megfelelően tartalmazza a közjegyző jelenlétében történt tényeket, azaz az ügyleti okirat esetén az ügylet létrejöttét és tartalmát, a ténytanúsító okirat vonatkozásában pedig a közjegyző jelenlétében lezajlott és általa ellenőrzött jogi jelentőségű tényeket. A közjegyzői ténytanúsítvány különféle válfajait szabályozó rendelkezésekből (Kjtv. 136-147/A. §) egyértelműen következik, hogy azok mindegyike kizárólag olyan jogi jelentőségű tényre vonatkozhat, amelynek a valóságáról a közjegyző meg tudott győződni és meg is győződött. Ez egyértelműen kitűnik a közjegyzői okiratok különböző válfajait bevezető 2007. évi LXIV. törvény 18-19. §-aihoz fűzött miniszteri indokolásból is, amely szerint: „A közjegyzői tanúsítvány esetén a közjegyző rögzíti a jelenlétében lezajlott tényeket, a tanúsítvány célja a közhiteles személy közreműködésével egy adott esemény vagy egy adott tény megörökítése, azaz nem az ügyfelek akaratának tükrözése.” A tartozás összegére vonatkozó, a hitelező saját nyilvántartásai alapján megtett és közjegyzői okiratba foglalt hitelezői nyilatkozat esetén a perbeli szerződési feltétel hiányában csak a nyilatkozattétel ténye és tartalma lenne bizonyított, de az már nem, hogy a felperes tartozása ténylegesen is annyi, mint amit arról az alperes állít. A pusztán a tartozás összegére vonatkozó alperesi álláspontot tükröző nyilatkozatnak viszont semmilyen jogi jelentősége nem lenne, így arról tanúsítvány sem lenne kiállítható, hiszen az ilyen tartalmú nyilatkozatra alkalmazható 136. § (1) bekezdés g) alpont szerinti esetben a 144. § (1) bekezdésében foglalt konjunktív feltételeknek is meg kellene valósulniuk, azaz a nyilatkozat megtétele jogkövetkezésménnyel kellene, hogy járjon és a feltüntetett tény a közjegyző jelenlétében kellene, hogy történjen. A tartozás összegét a hitelezői nyilvántartásokba betekintve a közjegyző kizárólag azért tanúsíthatja, mert a felek szerződésbe foglalt nyilatkozatához kötve van és abban a felperes előre elfogadta, hogy a mindenkori tartozása az alperesi nyilatkozat szerinti mértékű. Míg pusztán a tartozás összegére vonatkozó hitelezői nyilatkozattételnek nincs, addig a tartozás valós összegének a felmondás jogszerűsége szempontjából tényleges jogi jelentősége van. A nyilatkozat annak valóságtartalmát csak a perbeli szerződési feltételre figyelemmel támasztja alá, anélkül a nyilatkozat nem lehetne a nyilatkozat helyességének a bizonyítéka is egyben. Bár a tartozás nem a közjegyző jelenlétében halmozódott fel, de az arra vonatkozóan tett hitelezői nyilatkozat valóságtartalmát a szerződési feltétel igazolja.

Nyilvánvaló, hogy a hitelezőnek érdeke a végrehajtási záradékkal induló végrehajtás lehetőségének biztosítása. Ez azonban csak akkor lehetséges, ha a vonatkozó jogszabályi előírásoknak maradéktalanul eleget tesz. Ezek teljesülését azonban nem biztosíthatja tisztességtelen szerződési feltétel révén, mert erre semmilyen jogszabály nem jogosítja fel. Azt pedig, hogy valamely közjegyzői okirat ügyleti okirat-

e, nem a hitelező érdeke, hanem az alkalmazandó anyagi jogi szabályok döntenek el. Abból, hogy a kizárólag a jelzálog-hitelintézetek által kötött jelzálog-hitelszerződésekre az 1997. évi XXX. törvény 6. § b) pontja a teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalást is lehetővé teszi, ha az összes kötelezett közjegyzői okiratba foglalt, a szerződés szerinti kötelezettsége fennállására vonatkozó egyoldalú kötelezettségvállalása is rendelkezésre áll, csupán az következik, hogy e feltételek teljesülése esetén a zálogjog az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezhető, de az már nem, hogy ez utóbbi közjegyzői okirat a Kjtv. 111. § (1) bekezdése szerinti ügyleti okiratnak is minősülne. Az adós kölcsön visszafizetésére vonatkozó kötelezettsége csak a kölcsön hitelező általi folyósítását követően válik havonta esedékessé. A folyósítás tényét semmilyen közokirat nem támasztja alá. Az adósi kötelezettségek folyósítás előtti megerősítése jogkövetkezmennyel csak akkor jár, ha a szerződés megtámadására nyitva álló határidő megnyílt után történik [Ptk. 236. § (4) bekezdés], amely esetben viszont nem állítható, hogy a fogyasztó jogait hátrányosan nem befolyásolja, és ezért a Ptk. 209. § (1) bekezdése szerinti feltételek hiányában tisztességtelen sem lehet. Amennyiben a megtámadási jog megszűnését a közjegyzői okiratba foglalt „megerősítés” nem eredményezi, úgy semmiféle joghatással nem jár, joghatás a szerződésből ered. Az a jognyilatkozat, amely joghatás kiváltására alkalmatlan, a Kjtv. alapján eleve aggályos és közjegyzői okiratba csak külön figyelmeztetés mellett lenne foglalható [Kjtv. 3. § (2) bekezdés és 121. §]. A figyelmeztetés elmaradása a közokirati jelleg elvesztését eredményezi [Kjtv. 131. § (1) bekezdés]. Ebben az esetben tehát a Vht. 23/C. § (1) bekezdés a) pontja szerinti jogszabályi feltétel nem teljesül, záradékolásnak nincs helye.

Az alperes által a felperes ellen a követelés megfizetése iránt esetleg indított perben vagy az általa indított végrehajtási eljárásra tekintettel a felperes alappal csak akkor vitathatja a követelést, ha egyben bizonyítja is: a követelés nem, vagy nem az alperes nyilvántartása szerinti az összegben áll fenn. További feltétele a vitatásnak, hogy ne álljon rendelkezésre a perbeli feltétel tisztességtelenségének megállapítása iránti keresetet jogerősen elutasító ítélet. Ha ugyanis a bíróság a perbeli feltétel tisztességtelenségének megállapítása iránti keresetet jogerősen elutasítja, ez egyben azt is jelenti a Pp. 229. § (1) bekezdésben foglalt anyagi jogerő hatásra figyelemmel, hogy a perbeli feltétel a felperest vitathatatlanul és végérvényesen köti. Ha pedig a tartozása összegére vonatkozóan tett alperesi nyilatkozat egyben a nyilatkozat helyességének a bizonyítéka is, és a fogyasztó e feltételre és a jogerős ítéletre figyelemmel kétségbevonhatatlanul annyival tartozik, amit az alperes állít, akkor a felperes nem tud a DH2 törvény 37. §-ának és 37/A. §-ának mindenben megfelelő keresetet indítani valamely, a tartozás összegét befolyásoló feltétel tisztességtelensége, illetve az egész szerződés érvénytelensége iránt, és nem állíthatja alappal, hogy a végrehajtás tárgyát képező követelésnél kevesebbel tartozik, ha egyszer a korábban hozott jogerős ítéletre tekintettel köti az a feltétel, amelyben elismerte, hogy tartozása az alperesi nyilatkozatban foglaltaknak megfelel. A feltételt megerősítő jogerős ítélet mellett már nem pusztán megfordul a bizonyítási teher, hanem minden további vitatás, így a fogyasztói igényérvényesítés is kizárt. A Pp. 195. § (6) bekezdése értelmében ellenbizonyításnak a közokirattal szemben annyiban van helye, amennyiben azt törvény ki nem zárja. A tartozás összegére kiállított közjegyzői okirattal szemben a kiállítását lehetővé tevő szerződési feltétel tisztességtelenségének megállapítására irányuló keresetet elutasító ítélet mellett a Pp. 229. § (1) bekezdésére tekintettel már nincs helye ellenbizonyításnak, mert ezt a Pp. kizárja. Az ilyen jogerős ítélet tehát éppen azt a helyzetet állítaná elő, amelyet az EUB a C-34/18. „Lovasné” ítélet 57. pontjában nemkívánatosnak mond. Miután az EUB ítélkezési gyakorlata szerint az Irányelv 7. cikk (1) bekezdése szerinti hatékony fogyasztóvédelem szintje az állam és szervei, a bíróságok utólagos beavatkozása révén sem gyengíthető (C-118/17. „Dunai” ítélet 42-43. pontjai), a bíróságnak egy szerződési feltétel tisztességtelenségének megítélése kapcsán az ítélete jogerőhatását is mérlegelnie kell.

A kifejtettek alapján tehát a perbeli feltétel a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés i) és j) pontjában tilalmazott szerződési feltétel tartalmának mindenben megfelel és ezért tisztességtelen.

A C-34/18. „Lovasné” ügyben hozott ítélet 53-57. pontjaiból az következik, hogy csak az a feltétel nem tartozik az Irányelv mellékletének 1. pont q) alpontja hatálya alá, amely „Nem alkalmas arra, hogy a fogyasztót a hatályos nemzeti jogszabályokban előírtaknál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza.” „Ezzel szemben az olyan feltétel, amely lehetővé teszi a hitelező számára bármely jogvita egyoldalú lezárását... a 93/13. irányelv melléklete 1. pont q) alpontja alá tartozhat.” Ezt követően az ítélet 58. pontjában az EUB kifejti, hogy ez a helyzet a magyar jogban azért nem áll fenn, mert az 54. pontban kifejtettek szerint a közjegyzői okirat végrehajtási záradékkal való ellátása esetén a fogyasztó adós a Pp. 369. § szerinti végrehajtás korlátozása, illetve megszüntetése iránti, valamint érvénytelenségi pert is indíthat és a végrehajtási per megindítása esetén a Pp. 370. § alapján kérheti a végrehajtás felfüggesztését is.

A régi Pp. 369. § a) pontja alapján valóban lehetett pert indítani azon az alapon, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre, csakhogy ez a lehetőség 2018. január 1-től az új Pp. hatálybalépésétől már nem áll fenn, hiszen a 2016. évi CXXX. törvény 528. § (2) bekezdéséből, annak alpontjaiból következően erre a továbbiakban mód nincs. A szerződés, illetve egyes feltételei tisztességtelensége iránt elvileg indulhat polgári per, amelyre tekintettel a folyó végrehajtást a perbíróság a Pp. 129. § alapján felfüggesztheti, de erre nem köteles. Amennyiben a felfüggesztés elmarad, ez azzal a következménnyel jár, hogy az alperes a jogvitát egyoldalúan lezárhatja, hiszen az EUB C-415/11. „Aziz” ítélet 60. pontja értelmében „minden olyan esetben, mint az alapügyben is, ahol a jelzálogjoggal terhelt ingatlanra vezetett végrehajtás már azelőtt lezajlik, hogy az érdemi ítélezést végző bíróság a jelzálog alapját képező szerződési feltétel tisztességtelen jellegét megállapító, és így a végrehajtási eljárást érvénytelenítő határozatát kihirdette volna – a határozat az említett fogyasztó számára csak kártérítésből álló utólagos védelmet nyújtana, amely tökéletlennek és elégtelennek bizonyulna, illetve a 93/13. irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében foglaltakkal szemben nem lenne sem megfelelő, sem hatékony eszköz ahhoz, hogy az érintett feltétel alkalmazását megszüntessék.”

Az ítéltábla a kifejtettek alapján az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján a rendelkező részben írtak szerint megváltoztatta.

A felperes fellebbezése eredményre vezetett, amely kihatással volt az elsőfokú perköltségre is. Az ítéltábla ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte az alperest a felperes jogi képviselével felmerült első- és másodfokú perköltségének viselésére. Az ítéltábla a felperesi jogi képviselő munkadíját a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) és (5) bekezdése alapján határozta meg. Az alperes köteles továbbá a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján a felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt kereseti és fellebbezési illetéket az államnak megfizetni.

Budapest, 2020. február 11.

Dr. Czukorné dr. Farsang Judit s.k.
a tanács elnöke

Dr. Benedek Szabolcs s.k.
előadó bíró

Dr. Matosek Edina s.k.
bíró